

Temeiul natural

„În cazul înțelegerii și construcției conceptului utilității, ca și al altor multe concepte, cum ar fi creșterea bunăoară, apare ca trădare fuga de biologie, psihologie și antropologie, când de fapt Economia are nevoie de o imediată și definitivă ieșire din teritoriul metodologic și de semnificații al fizicii clasice.”

Restricția majoră în înțelegerea raționalității ține de internalizarea fundamentelor economicității ca aparținând prevalent de natura umană. Până acum, experiența cognitivă părea să înfrângă limitele deoarece decela sensurile profunde ale conceptualizării în reperele obiectuale ale condiției umane, munca, lucrul și acțiunea fiind eminentamente compatibile cu sfera de semnificații și cunoștințe creată prin secvența cognitivă principală care este studiul materiei, energiei și informației.

Dar, tocmai pornind de la sugestiile și achizițiile secvenței cognitive principale, fără identificarea în fundamentele economicității a temeiului natural, inevitabil situat în natura umană, știința economică rămâne mai degrabă o tehnologie a fenomenelor randamentale, pentru care cauza componentelor condiției umane este dispensabilă. Economia a teoretizat în spectrul concreteții, a operat cu dialectica unor componente existențiale pretabile la raționalizare, a dat pentru individ repere în ordinea materială, idealul fiind acumularea de avuție, a aranjat implicarea energetică în acțiune astfel încât să fie măsurată în rezultate comensurabile. În aceste condiții restricția majoră dispare într-adevăr, dar această ciudățenie se întâmplă pentru că dispare chiar sursa conținuturilor condiției umane. Ceea ce nu este doar de neadmis, ci chiar greșit pentru statutul Economiei de știință socioumană.

Fenomenologia izvorâtă din conceptualizarea exclusiv materialistă a fundamentelor economicității s-a dovedit că servește pornirii instrumentale în reglarea raporturilor omului cu mediul natural. Astfel, Economia a evoluat spre condiția de știință a randamentului pe traseul definit de cantitate, creșterea avuției, în variile ei expresii, având tendința să devină un scop în sine. Condiția epistemică a devenit accesibilă prin configurarea obiectului nu diferit de metoda științelor naturii, substanțializarea acțiunii dând simțurilor suportul de întemeiere a gândirii raționale. Ingredientele ranforsării acestei construcții

conceptuale s-au rafinat pe calea fragmentarismului, specializării sau delocalizării, ca elemente logic dependente de supercentrarea pe individ a motivației în soluționarea problemei avuției.

Pe acest traseu, oricât ar părea de neobișnuit, Economia a uitat de determinațiile propriului obiect. Cauzele generării avuției au fost răsturnate, locul lor fiind luat de consecințe, care și ele au fost identificate drept valori sociale generice pentru performanță. Prosperitatea, spre exemplu, a ajuns să acopere cea mai mare parte din semnificațiile raționalității, fără însă să exprime rezonabil adevărul propriu-zis al economicității. Conexarea potențialității ei cu proprietatea a generat o buclă epistemică improprie scopului social al activității economice. Asocierea valorilor societale a adâncit și mai mult bucla deviantă în care Economia a fost forțată să se structureze prin obiectualizarea orizontului său de semnificații.

Practic Economia a fost împinsă să fie interesată exclusiv de aspectele materiale maximizate pe termen scurt, să se cantoneze doar în teritoriul combinării factorilor consumabili, să raporteze evaluarea câștigului și a pierderilor numai la interesul individual. Introducerea în ecuația cogniției economice a conceptului de utilitate este rezultatul simptomatic al aproximărilor epistemologice preferate de Economie. Orice străduință de a fixa elementele concrete ale utilității duce într-o direcție contrară practicii materialității, în străfundurile ei utilitatea rămânând să combine alchimic plăcerea subiectuală cu fericirea idealizantă, adică să sublimeze conținuturile și așa destul de fluide ale naturii umane. Utilitatea nu doar că atomizează obiectul de studiu al Economiei, dar și îl expediază în zona erorilor de substituție a metodelor de cunoaștere și a extragerii esenței lui din spațiul firesc al intersubiectivității.

Dacă plăcerea și/sau fericirea acoperă fondul utilității, cogniția economică are o problemă insolubilă de poziționare corectă în coordonatele științei care se pretinde a fi. La drept vorbind, în cazul înțelegerii și construcției conceptului utilității, ca și al altor multe concepte, cum ar fi creșterea bunăoară, apare ca trădare fuga de biologie, psihologie și antropologie, când de fapt Economia are nevoie de o imediată și definitivă ieșire din teritoriul metodologic și de semnificații al fizicii clasice. Desigur, ar putea să urmeze un traseu al corecțiilor dacă ar face un ocol de inițiere prin teritoriul fizicii cuantice, mai ales pentru deprinderea obiceiului de a încărca cu mintea umană obiectul său de studiu și de a opera cognitiv într-un spațiu inefabil, pretabil la exercițiul teoretic al mecanicii cuantice. Economicitatea are sens doar în contexte dotate cu inteligență, gândire, memorie, voință.

Știința economică fiind fixată pe cunoașterea resorturilor randamentale ale celor trei aliniamente ale condiției umane – munca, lucrul, acțiunea – a

neglijat cunoașterea contextului în care acestea au sens, în esență originea existenței obiectului economicității. Aproape invariabil explicațiile proceselor economice s-au formulat în manieră mecanică, fluctuațiile de volum și de intensitate ale rezultatelor s-au conceptualizat statistic, cauzele crizelor au fost explicitate în termeni exogeni, performanțele au fost puse pe seama îndemnării manageriale. Evoluția economică exprimă prin intermediul indicatorilor globali măsura progresului societății, fără să redea imaginea cu diversitatea detaliilor, mediile statistice nivelând diferențialele sensibile ale stării economice.

Algoritmul lustruit de discursul Economiei este, cum se observă din prezentarea anterioară, extrem de difuz. Acest aspect jenant nu se datorează, cum se susține frecvent, complexității obiectului Economiei, ci unei conjuncturi cognitive în care acesta a fost tratat. Cheia ieșirii din această situație stă în reechilibrarea accentelor în înțelegerea fundamentelor Economiei, acestea fiind fixate dual în determinațiile condiției umane (muncă, lucru, acțiune) și ale naturii umane (gândire, sentimente, emoții, motivații, scopuri).

Temeiul natural al obiectului de studiu al științei economice este bunul simț, ca sinteză semnificantă a naturii umane, placenta condiției umane.

Marin Dinu